

AWITHANG PA
ZAI

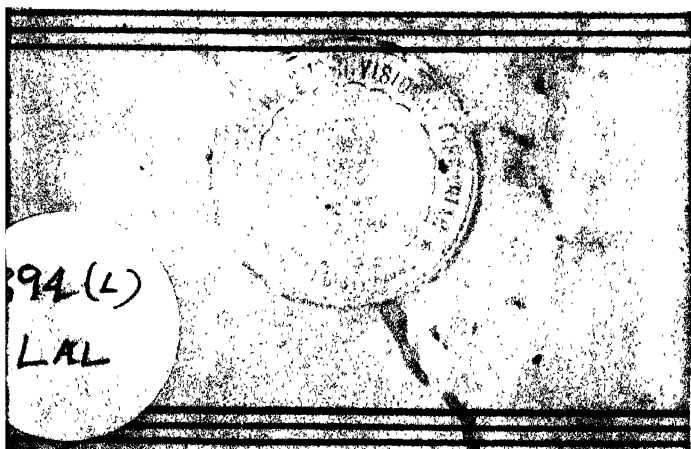

AWITHANG-PA ZAI

BY

L. H. SAILO, B. A.

POLITICAL OFFICER, NAGA TRIBAL AREA.

ATTENTION:

This book is the property of the Govt. of Madras. In case of causing damaged or lost, the borrower is ~~pure~~ purely responsible for it. He/She shall have to pay the fine or the actual price of it.

Below, due date is notified.
Exceeding the due date, 6 paise per book per day shall be fined.

DUE DATE: DUE DATE: DUE DATE.

To My Father

AWITHANG-PA ZAI

BY

L. R. SAILO, B. A.

Political Officer, Naga Tribal Area.

(COPYRIGHT RESERVED)

First Edition

1,000 Copies

AIJAL

1953

Published By

L. LIANZUALA & BROS.

AND
Office of the
PRINTED AT THE ZORAM PRINTING PRESS, AIJAL.
Sub-divisional Librarian
Aijal, Mizo District

No. .... 708 .....

Date .... 27.5.1970 .

THUHMAHRUAI

Hmasâng ata Luseite hi zai ngai sâng hnam kan ni a. Kan khawtlâng nunah, kan lungngaih kan hlim niah kan hlate hian kawng pawimawh tak a awb fo thîn a. Hmân lai mite phei chuan hla hi infak nân te leh inhau nân te pawh an hmang thîn a. Chutianga hlate inhau nân emaw, inphuah el nân emawa miin an hman chuan mihring leh mihring inkârah emaw, hnam leh hnam inkârah emaw buaina leh inhmêlmâkna tha'lo tak te a siam thîn a, indona hial pawh a thlen thei thîn a ni.

Lusei hlate chuan tawng hran, hla thu kan tih hi a nei bik a; chung hla thute chu tawng pângngaijah kan hmang ngai lo va, hlaah chauh kan hmang thîn a. Hnam dang tam zâwk chuan an tawng pângngai chuk-tuah remin hlate an siam thîn a, mahse Luseite chuan kan tawng pângngai leh hla thu kan tihte chu kaihpawhlin hlate kan siam thîn a. Hei hi kan hnam hla hnam dang hlate aia a danglamna a ni.

Hmân lai chuan dân narânin miten hla thu kan tih ang chu tân lai nêna tehkhin chuan an hre deuh bik a, mahse thangthar zingah kan hnam zaite chu chawi sâanna a awm ták vak loh avângin hla thu mawi tak kan neihte chu a chuai telh telhin a lo lang ta. Mahse thangtharte pawhin kan pi kan pu a tanga kan neih, hla thu mawi takte chuan rilru a khawih theih bikzia chu kan bre hlein a rinawm. Chuvângin hla lama hnam dangte aia kan danglamna leh hnam dangte aia kan chungchuanna chu hloh aia chan fo a tûl zâwk a ni.

Kan hnam zai hla thua siam thiam mite chuan tawng pângngai sawi theih lohte kha mawi tak leh

chiang takin, rilru khawih takin an phuah thei a. Chûng chu hnam dang tawngin a tlukpui a dah theih loh chang ni lovin, Lusei tawng ngei pawhin a awmze thûk takte chu tawng pângngaiin dah a harsa tshin a ni.

Kan hnam zai hla thu mawi tak hmanga phuashtute zingah chuan Awithanga pa hi a hmingthang ber pawl a ni a. Hla tam tak a phuah a, mahse a phuah zawng zawng chu hriat sên a ni lo va, amah ngei pawhin a bre reng thei tawh bawh hek lo. Hêng a hlate hi ama puih ngeia lâwr khâwm a ni a, hun harsat lai ber, indo lai pawhin tlâwmngai takin mi pui tshin a, chuvângin a chungah lâwm thu sawi loh rual a ni lo.

Hêng hlate hi ngun taka kan chhiar chuan Awi-thanga pa hla phuah thiamzia chang ni lovin, kan pi kan pu nun dân tam tak pawh min hriattir thei a. Keini tshangtharte tân hêng Awithanga pa hla mawi tak tak leh hla thu thiam taka a hman dânte hi zirtirtu tsa tak a la nih beiseia, hêng a bla lâwr khâwmte hi buatsaih a ni.

Awithanga pa chanchin :— Awithanga pa hming tak chu Hmârlûtvunga a ni a ; Hmârâwna emaw, Hmâra emaw ti pawhin an ko bawh tshin a. A tlei-râwl laia hla phuah a chin tantirha nupui a neih hma atângin hlaa chawi remchâng atân tiin, 'Fa ka neih hun chuan mipa a nih leh Lalawithanga ka sa ang a, hmeichhia a nih leh Lalawithangi ka sa ang,' a ti tshin a, chutiang ngei chuan a fa neih hmasak ber mipa chu Lalawithanga tiin a sa ta a ni.

Awithanga pa hi Râlte, Lelhchhun hnam a ni a. Kum 1887 January thlahh Kângmun khusah a lo

(iii)

piang a, a pa Dothanga chu lal ̣hian a ni a, chúng lai chuan Kângmun khua chu Suakpuilala fapa Lalzahrâwka'n a awp a.

Lusei rama Vai an lo len laiin Awithanga pa chu naupang kum li milek a la ni a. Chutih lai chuan a pa Dothanga chuan a thihsan a, a ù hmeichhe pakhat chauh nê̄n a nuin a ̣l̄pui ta a ni.

Awithanga pa hi a naupan lai chuan naupang phut-khat deuh tak, fiam nuam tak a ni a, a lungkham zâwng chu Vai lem siam te, thing pui tl̄uk te leh se lem siam te a ni a. Se lema a chan châng chuan a chalah hruin a inhl̄ing a, a inthlung chawp a, mi veivâkte hian, 'Sial ka vua e,' an ti a, an han vaw ̣hak a, tin, ani chu sial angin a tâl ta ̣hîn a ni.

Tin, Hmârlût̄vunga (Awithanga pa) chu an lal fapa Khawvêlthanga nê̄n inkâwm rual an ni a, an naupan lai ātangin an puitlin thlengin an inbêl zêl a ; khawtlâng chungchângah, dam mawh hritlân, chhiat ni ̣that niah te tlâwmngai takin an bei dū̄n zêl ̣hîn a. A tleirâwl chhuah ̣tantirh, kum sâwmpasarih leh kum sâwmpariat a nih vêl lai ātangin hla phuah a lo ching ̣tan a. Kum 1904-ah kum sâwmpariat vêl a nih laiin nupui a nei a ; tin, 1905-ah fapa a nei a, chu chu a tleirâwl tirh laia a lo ruat lâwk sa tawh angin a hmingah Lalawithanga a sa ta a ni. Mahse Lalawithanga chu, chu mi kum vêk chuan nausên duhawm tak a nih laiin khawsika nain a thi ta a. Chutia a fapa duhawm takin a thih-san ta mai chu a tuar ê̄m ê̄m a, a sū̄nna hla ̣tha tak takte pawh a phuah a :

'Puini chu lēm ang zu der teh la,
Nang chu Awithang, ka tuai lungrun,
Hring lamah lo kīr leh la.

Ka thín hnīm e, ka lung zūr ngawi e,
Piallung khār hawng ila Ainañn
Chawnpui pār chuai ang maw e.'

Tichuan Awithang-pa chuan hla phuah a lo uar
deuh deuh va, Kum rei lo te chhūngin a hming a lo lār
ta êm êm a ; a lo hmingthanna chhan ber chu mite'n
a hlate chu an duh bīk avāng leh an chawi lār êm
vāng a ni.

Khawvélthanga Sailo, Maubuang khuaa a indan tīrh
lai aṭangin Maubuang khuaa a awm ve a ; an khu
chu in tēm té an nih lai pawhin Awithanga pa chuan
a hlahte thiam taka chawiin, 'Buang khaw pēr pui' a
ti thín a. Awithanga pa chu chutia a lo hmingthan
tāk êm avāng chuan lalte pawhin an khuaa awm tūrīn
an duh a, pēm tūr te pawhin an sām huai huai thín
a, mahse chūng sāmnnate chu hlaa thiam taka
ohhāngin :

'Tu lal lai zū mah a thlum chuang lo,
Hmāwng ang ka pēm lo nāng e, Lalawithangpa,
Belh ngai Lal-dānga ka then thei lo.'

a ti thín a ni an ti.

Awithanga pa hi a lo puitlin hnu chuan Maubuang
khuaa lal upa thusa ber a lo ni a, kawng engkimah
thenrual kawm zo tak a ni a. Kum 1918-ah Kristian
sakhua a lo pawm ta a, chuta chin chu khawvél sai
phuah a ohawhsan ta a ni.

Awithanga pa hla awm dân :— Awithanga pa hlate chuan tlângpui chi hrang hrang a huap a, chu-vângin mite rilru a khawih dân a danglamin a zau bik a. Hla phuahtu tam tak chuan tlângpui pakhat chauh neiin emaw an phuah a, lunglên lam ngawt emaw, lung-ngaih lam ngawt emaw an thlûr bing thîn a ; mahse Awithanga pa hi chuan a hun leh a òmuna thil hrangte awm dân ang ang khân tlângpui chi hrang hrang neiin a hlate chu a phuah thîn a. Hci bi hla phuahtu dangte hla aia Awithanga pa hla a danglamna a ni.

Awithanga pa hlate chu tlângpui chi hrang pangah then theih a ni.

1. **Lunglên zai :—** Nulât tlangvâl lam lunglênna hla.
2. **Khawvêl thil a phuahna :—** Rannung leh Khawvêl thil dangte a phuahna hla.
3. **Lusûn zai :—** Khawbar zai emaw, mitthi ngaihna lam hla.
4. **Mihring a phuahna :—** Lalte emaw, thenawm khawvêng chawimawia a phuahna hla.
5. **Inphuah elna :—** Inhuatna emaw, inelrelna emaw avânga a tha lo zâwnga huat theih tûra inphuah elna hla.

Awithanga pa hla thu rêng rêngte chu a thûk êm êm a, hla phuahtu narânte'n an hman phâk ngai loh leh hman nachâng an hriat lohte khân a hla tam takte chu a siam a. Hla thu rem taka chuktuah a thiam avângin mite hriat sa thu narân emaw tihte pawh kha rem taka chuktuahin awmze thar neiin mawi takin a hmang thîn a. A hla thute chu a bul bik a, mite

hman narân ang lo tam tak a hmang t̃hîn a ; chuvâng-
in Awithanga pa hi kan hnam hla phuahtute zingah
chuan pawimawh leh hmingthang ber zînga chhiar tûr-
in a tling ve reng a ni.

May 11, 1952,
Tuensang,
Naga Tribal Area.

L. R. Sailo.

Hmarlôtvunga
(Awithang-Pa)

AWITHANG-PA THUCHAH

Tùn lai ðangthar finna leh thiamna kawnga hma lam sâwn zêl te u, kan Mizo hnam nun dân hlui kha tûnah hian kan lo changkânsan ta a. Kan ðawngkau-chheh dân mawi tak leh kan hla thu kal hmangete kha tûnah hian kan zînga tam takte chuan a awmzia kan hre ta lo hle mai a ; chuvângin kan pi leh pu aţanga kan thil hlu tak neih chu hloh aiin vawn fo a tûlin a lang a. He mi ka hla lâk khâwm aţangte pawh hian hmân laia hla thu kan hman dân leh kan pi leh pute lo nun dân leh an rilru put dân leh an thîlung kal hmangete a ðhen a zâr chu a lang thei ang.

Kan ðawng hlui ða leh hla thu mawi takte chu a bo loh nâna Pu Lalrinthanga Sailo, Naga Tribal Area Bawrhâpin khâwla chhut tûra a lo buaisaih avângin lâwmawm ka ti êm êm a ni. ðangthar lo lian zêl tûrte tân pawh he ka hla lâwr khâwmte hi hmasâng kan hnam hla thu kal hmangete briattirtu atân ðanpuitu a nih theih ka beisei a ni.

Ka zai rem sa ding zêl ang che thâm ral suh,
Tuan thuah chang zêl ang che lanu lêng thar
Thîn laiah châm zêl la vul reng rawh.

Zo ram hmatiang sâwnna sâng zêl rawh,
Hei ang biahzai hnam tin lung kuai ri mawi hi,
Ro thilah vawng rawh se lêng zawng hian.

Thaikawi zia ðialah a chuang kim ta,
A siam tâk e Captain vâl Sailo Ngûrin,
Hulêng rual naufate lung lâwmna.

Kan vul lai leh kan vâng lai a chul zo ta,
Chbim lei thuah riat piallei kârah Awithang-pa,
Kan la thâm ral tûr a pawî ngei mai.

Kâwnpui
26. 9. 52.

Hmârlûtunga,
(Awithang-pa).

(x)

A CHHÛNGA AWMTE

Lunglên zai

Nula Chawngthangpuui a phuahna.
Nula Thanseii a phuahna.
Nula Laltinzovi a phuahna.
Nula Laldaii a phuahna.
Nula Chhûngi lo zin a phuahna.
Nula Saingêni a phuahna.
Nula Zairemthangi a phuahna.
Nula Lallianngûri a phuahna leh chhâna.
Nula Dârhawlhi nêna an inphuahna.
Nuthlawi Thangkûngi a phuahna.
Awithanga nu Laltinzovi a phuahna.
Mi khaw nula a phuahna.
Lalkhawtlingi leh Hrângliana a phuahna.
A chhim zin laia a phuah.
Lunglên zai dangte.

Khawvêl thil a phuahna

Dingdipuantah (Arsi) a phuahna.
Maubuang kawtchhuah bûl thing thli chhêm
[thlûk a phuahna.
A kawngkhâr biang pâr a phuahna.
A pârva a phuahna.
Ni a phuahna.
Vakul kah a châka a phuahna.
Bûng thing a phuahna.
Khaw dur a phuahna.
Buh a phuahna.
A hruih chim a phuahna.
A thimkual Sâp a pêk a phuahna.

(xi)

Ni âwk lem a phuahna.
Tuikhur a phuahna.
Thangfên tui tân a phuahna.
Vau thing a phuahna.
Hmuifâng tâng Lallianvunga hmun a phuahna.
Kawngpui sial hnua sakei kah a phuahna.
Chhîmtîr no vâkvai a phuahna.
Thâl ruah sâr a phuahna.
Suakbuka'n vai âr leh berâm a pèk a phuahna.
Thangnang kai a phuahna.
Mautâm a phuahna.
Lei a phuahna.
Chawnpui pâr a phuahna.
Tlawng tui lian pûma an kân a phuahna.
Thlâm tlaitlâna thosi a phuahna.
A ðhelrêth thing phun a phuahna.
Vapual kah thlâk a phuahna.
Khaw ðha tûra a phuahna.
Lova sava vên a phuahna.
Thlâma vainronghâk a phuahna.

Lusûn zai

Lalawithanga thi a phuahna.
A nu thi a phuahna.
Sailo Lal Suakhnûna fapa Lalluliana thi a
[phuahna.
Lusûn zai dangte.

Mihring a phuahna

Khawvêlthanga Sailo, Maubuang lal sa kah a
[phuahna.
Amah leh a ðhenawm Laldochhûngi pa a phuahna.

A kawng bo a inphuahna.

A khaw thim a inphuahna.

Upa Tuahkûnga'n zai a aih tuma a phuah.

Suakbuka zai aihnâa a tel ve hman lo a phuahna.

Awithanga-pa tel hman nia Suakbuka bâwng
[leh vawk talh a phuahna.

Sailo Lal Suakhnûna leh a in a phuahna.

Sailo Lal Hrângliana leh a in a phuahna.

Hmunpui khaw nula a phuahna.

Lal khua-leh-tui tân a phuahna.

Inphuah elna

Awithanga pa (Hmârlûtvunga) leh Diriallova
[(Khâra) inphuahna thenkhat.

Mi dangin Awithangpa an phuahna

Patea'n Awithangpa a phuahna.

Awithangpa an phuahna dangte.

Awithanga pa zai thlûk hrang hrangte

Hrillhfiahna thenkhatte

—: 0 :—

LUNGLEN ZAI

Nula Chawngthangpui a phuahna

1. Ka dawn Thangnêmi mah kûr lo va,
Ka dawn loh tlânga lenbuangin,
Leltê a kûrpui reng e.
2. Rûnah i zâl dún ang nêmduaiin,
Ramloha sîr sâwn chu Thangngo,
Dâr tui ang i luang tshîn e.
3. Nang leh kei chu kumtluanga lungtual tawh hnu,
Buang khaw tlâng liai lui hi Thangngo,
Di tian nân a mawi lo ve.
4. Ka tawnmangan a hmêl ka hmu e,
Hai ka tshangin ka kiang ka chûl,
Lungruni zâl si lo ve.
5. Thangnêmi mi nuthai i chan chuan,
'A mawi lăwng e, kan Buang khawpui,'
Zaihnûnpui pa'n a ti e.
6. Lurh pui thang tawh hnu mahin di an tian e,
Buang khaw khanthum laiah khân e,
Lundi ka tian zo lo ve.

Nula Thanseil a phuabna

- A 1. Túrni leh zûnlêng a ƣang kawp e,
Seipuii ngaiin zalam tung kai
Sâng rêng rêng ka zuam lo ve.
- A 2. Ka kiu ruai ruai ang lelthang angin,
Hrângpuia ni'n ka suihlunglên
Nêmin mi tuarpui lo ve.
- A 3. Khawtlâng ri hiauin lung min lên e,
A zûnlêng a rawn tîr em ni ?
Ka ƣah nân rêngah e.
- A 4. Riakmaw-vain thing tin ƣang lai a dîl e,
Chûnnu'n thajiah va dîl chhin la
Hrângpuia ni nui hawihi.
- A 5. Kâr a hla e Sâppui lamlian dung tluana pheila
Khua ka tlai e lên mawi Seipui, [vâwrna,
I lung tum vâl min hrilh la.
- A 6. Tûkin chuan e, phai khaw chhuah tlâng lam
Seipuii sai ang a ngîr lo, [kaiah,
Thinlai a pangkhing reng e.
- A 7. Chung vânrîal rûm lênkâwlan a thang chhuak e,
Ka biahthu a thang chhuak ƣo lo,
Lên mawi Seipuii tâwnah.
- A 8. Buang khaw leltê di ngaiin a fam lo ve,
Awi ka nu e ! Seipuii zûn
Lêng ngaiin ka fam âwm e.

Nula Laltinzovi 'a phuabna

- A 1. Ka vuan ang che suihlunglêng hnêman,
Chhîngpuui leh nang chu Lalngo,
Tlâng khatah in zâm hmun e.

2. Kei chu pualhrâng chan ka nuam mang e,
Thargvânah lêng ila saw hmâr
Tlângah khua tin va chuan i.
3. Ngai a tâng e, ngai a hleihluan tâng a e,
Lalhniani zûn ngai a tâng e,
Ngai a hleihluan tâng a e.
4. Ka uai e thingte sah kûr angin,
Pialleiah luang zo tui thiingin,
Zûnlêng a tlêng zo lo ve.
5. Tui lo lian e, Tlawng tui pui a lo lian e,
Lêngngha chang i Chhîngpuii nê, n, e,
Li laiah bual nuam ing e.

Nula Laldaii a phuahna

1. Phaiah phunchawng a lo pâr e, va tinrêngin
Buang khawpui kan pâr e Lalngo, [dawn thîn e,
A thlum nê, n, e, dawn ve la.
2. Thlangtlai mual liamah lung ka hêr e,
Chal ki tha leh nang chu mi u,
Khua mawiah lo lêng rih la.
3. Suihlunglên nûn ka tawng lo ve,
Buang khaw pêr pui tlângah,
Laldochhûngi zua leh nui hawihî.

Nula Chhûngi lo zin a phuahna

1. Kan lênlai zû. dawn rih la tha lêng siali,
Kan chhîrchhan Buang khaw tlâng ni dul ruai
A rem, lo Chhûngpuii dîng rih la. [hnuaiah,

Nula Saingêni a phuahna

- B 1. Saw saw Hmuifâng pui saw an kalna,
Nikhûmchhîngpa Vung dâng ngai lo ang hianin
Nuih mawi a liam e thlangtlai zamual.
- B 2. Saii ngaia Sailungruni nang ngaia Nikhûmpa
Khawtlâng tina luaithli ka nûl ka riang e,
Tah ruai thlang puan ang ka bâng thei lo.
- B 3. A tiahtâng nêp te'n ka chûl lêm lo,
Khua tin lang tlâng ka zua rûnah Awithangpa'n
Milai pârtê ang ka lo lâwm e.
- B 4. A kal ta vai vai e lung min lên,
Ânka khuai ang biak lohin mual a liam e,
Hnutiang hawi ve ang maw Saidâwnin.

Nula Zairemthangi a phuahna

- [rawh,
C 1. Buang khaw dawnlung ngîr hmunah mi lo ngâk
Thlangtlai lêntu pal nêp zing ri ri ai hnuaiah
Mahni chuan Thangpui liam lui suh.
- C 2. Ko kîr an kal lâwm ni tlângtiangah
Mi u nunnêp tuipui thiang râl a kai e,
Awithangpa ngai lova lunghêri.
- C 3. Ramloh khaulêng palaiah ka tîr ang che,
Thlangtlai zamual khûmin lêng dêr dêr ang che,
Kûngi u Thanghniangi rûn ngeiah.
- C 4. Mauraw dung dawh ânnêmpuii rûn a lang,
Rîtvâ chang i fulênga tûm ka nuam e,
Pârva tlâng Thanghniangi rûn ngeiah.
- C 5. Engtin ngai maw Buang khawpui huthang vâlin,
Tân lasi siam hreuthang mual liama ai chuan,
Kûngi u khiangawi a pawî zâwk e. *

Nula Lallianngûri a phuahna leh chhanna

1. I hnutiang ngaiah mi siam ang maw ?
Kan inthen nân thlangtiang phai phûl a zau ve,
Ṭuan rêl kal Lalhniangi kîr leh rawh.
2. Dâr khawtlâng hniam rawh i sâng lua e,
Kûngpui mi ril Lalnêmin tahpuan khâwng e,
Thlîr ing e lunglên a bâng thei lo.
3. En teh Bual tlâng khuan ka lung min lên,
Kep chhingchheng dâr bun mawi Lalhniangi
Tûnah hian lêng maw ṭha mâm ziari ? [tualah
4. Kan lénna Chaltuai a dang tûr chu
Han thlîr ang che Dâr khaw zo lai lui tlângan
Thingte hnubchhâwl ṭhuai a thîm ta e.

Nula Dârhawlhi nêna an inphuahna

1. Sailo Laldângan a tîr che'm ni ?
Sâppui phurhlânrawn siam che Lalawithangpa,
Ṭuan rêl kal sialin ka lo hmu che.
2. Sailo Laldângan mi tîr chuang lo,
Vaipui sakawr a lian hi a lian hi ngam ding awm
A tlâng nghînin nghîng e ngûr zawng zawng. [lo,
3. Suihlunglênin Awithangpa'n khawtlâng ka chuan,
Dârngo awm khua hliahtu thinglenbuang nê
Khawtlâng zawng zawng fûr minin kai se.
4. Kan tawng thei si lo ve Dârmawii,
Phunchawng dawn lai a zîk kuajah Awithangpa,
Ka zai zâm vêlin va man rawh se.

Nuthlawi Thangkûngi a phuahna

- B 1. Kan khaw kâr lēntu a zīng reng mai.
Pualva ànnēm Awithangpa'n nī chhūn lāwmah
Zui lai rem thei lo ve Thanghniangi.
- B 2. Huiva lo lēng Awithangpa'n ka zāwt ang che,
Kūngpui ànnēm thadāng i chhāwn ngai em le
Liantlāng Dārngo chawi Thangnuihiauvi.
- B 3. Ka hāwi ang che Awithangpa'n rumal nēmin
Ka zāp ang che Liantlāng aināwn chawnpuipān
Vul mawi Thangkūng, Thanghmēlthai.
- B 4. Kan vah thlai thli nge maw Thangngo zūn ?
Khawlai būngpui rawn chhēm che Lalawithangpa
Chawilai ka nēmpuan a lēng dēr e.
- B 5. Pārah chang i, ramloh lēntu pār mawiah,
Thangngo tūmkawng bellei mualah tō ila,
Min thliak dah law maw e nau lāwmah.
- B 6. Kan bawhār siangah a lawi emaw bāwm in khār le
Kūngpui biahnēm dawng lova Buang khaw zāwlah
Tuar har rēng rēngah khua zīng leh thīn.
- B 7. Hmār khaw lam thiāng thing lenbuang a ngai
[lāwm nī ?
Kāwlngo lo lēng thla khāwng lo ri Awithangpa
Nun iāngin di rawn chhai thāngvānah.
- B 8. 'Tual lēng lō chhām ang a zāl' an ti,
Kāwla awmlai eng kher nge Thangnunnēmi
Sakruanga khau anga lo vuantu ?
- B 9. A chūn Dārhniangin bāwl zai a rēl lāwm nī ?
Liantlāng chhawkhlei pār mawi in famtīr dāwn e,
Awmlai hnāwtīr rawh puithiam zawng'zawng.

Awithangá nu (Laltinzovi) a phuahná

1. Mi tâwnah Lalnêmi hlui mah la,
Kei ka tâwnah sîrte ainâwn
Chuai lai i nei si lo ve.
2. Tlaini tlâkin siang a lawi lo ve,
Zua Rûmlianan Lalngo zîng zin
Kawt dai a khâr em ni le ?
3. Tual va lên châng tawn loh khua mah rei lua
Thapui nang tel lova ni lên [Lalngo ka ti e,
A har hmaloh tûl angin.
4. Tlaini tla hliap râl a kai e, thangvânah her liam
Lalngo ânka dawn ni awm lo, [thûl e,
Tuar har khua a zîng leh thîn.

Mi khaw nula a phuahna

1. Heti ruai ruai zawng ka tuar zo lo,
Bâng leh ila Thapui di kan tuah hmain,
Khawtlângin nang zûn a phur thei lo.
2. Khawtlângin nang zûn a phur nê maw,
Chîn lai khûm vâl huthang tângah lo kai e,
Ti hian lairilah mi fang vawng vawng.
3. Tuite lo luang saw hmâr tlâng zalam kawiah
Nikhûmchhîngpa thîn lai râl ang a thâwng e,
Dâwnin Thanglungnêmi ngai ing e.
4. Ka vawn ruai ruai maha lung her lo,
Khawtlâng nau ang Awithangpa mi tahtîr e,
Milai tinkim dawn a sei ngei e.

Lalkhawthangi leh Hrángliana a phuahn

- A 1. Thlunglu maw bal ang a na e,
Laikhumah chhâm ang zâl chu Lalnêmtou
I,awmlai vei a la kiang lo em ni lo?
- A 2. Lalnê a kûr Lêntlâng puiua angin,
Khuangpui ring leh Dochhûngpa zûn
Lêng a ngai ve em ni lo?

A chhim zîn laia a phuah

- D 1. Romeiah emaw va zâm ila,
A va chang i chung pualhrângah Thanzaupa
Ngaih a tam khua tin va chhiar chhuak i.
- D 2. Ka zua thlafam hlei ka ngai chuang lo,
Ka tap ruai e chhim tlâng Kuangtui kuam phaiah
Hawihkawm leh Dârpuii u ngaih chu.

Lunglên zai dangte

- F 1. Kan lénlai nghîl nghiala di kan chhai,
Hai ang tar leh sakhmêl chul tûr Awithangpa'n
Ka dâwn khâwl lung rêng a awi thei lo.
- F 2. Suihlung kâwl ang vâv thiam lo ve di ngaih vâng,
Tûn lai taka ka tinkim dâwn Awithangpa,
Thangril âr khuanah ka hai rum rum.
- F 3. I nun vai puan ang a nê si a,
Tinrêng fâwmah Bôdânghmêltha i piang e,
Awithangpa lunglênna kher ngeiah.

4. Tah dâwn leh tlâng rêl ka dâwn si a,
Thâl favâng kâwl chhûn khua êng ri riâi hnuaiah,
Awithangpan lunglên ka sir sâwn e.
5. Pi pu lenbuang hrui a tling law maw,
Suih rêl ing e kan khaw kârah Awithangpan,
Pualhrâng ngaih lungruni lêng zawhna.
6. Kan nghah pâr mawi kûng a tâng zârah,
Leltê ang hian ka uai e Nikhûmchhîngpa,
Hmâr tlângpui Lallungi ngai ing e.
7. Ka thai her la dungthûl chan i nuam lâwm ni ?
Nikhûmchhîngpa vân hnuaî thang he hu rûnah,
Thadâng lo lawi ang che nau awiah.
8. Mi hal lo la i ânka ka dawng nuam e,
Sâpbawipuipa hmâr tlâng sial mah hian lungdi,
Sih zâwlan buan ang a pawm leh thîn.
9. Sâpbawipuipa sial hmingthang a huang lai lûm,
Lamzâng ki tha a kiu di zûn a ngai e,
Keimah iang rêng rênga ram nuamah.
10. Rîtva chang i Thuampuiah zu tum ila,
Lêngngaha chang i Sâpbawipa dil tui hmingthang,
Li laian kei zawng ka bual ngei ang.
11. Buang khaw vâl kan nun a iang em ni ?
Zai lo sa e ri tleng tleng âwn thing zârah,
Lêntu ngîrtling maw e fâng kotu.
12. Buang khawpui vâl rual kha lung zûr maw,
Lelte nun nê̄m Rodâng lêng awi a kiu ve,
A vâwr e lunglên sâng thing lêrah.
13. Awithangpa di ngai a iang em ni ?
Chhuahtlâng mawi leltê a kiu ve ngîrtling zai,
Khawtlâng pui lo awi mual liai lui.

- G 14. Lêm ang der thiam tê ka hma ngai rawh,
Buang khaw pēr pui sêl rûnah i zâl dôn ang
Puan phah la.
- G 15. Chunglêng huiva chan ka nuam e Awithangpa
Sai khaw bûkthlâm zau laiah
Va chuang ila lêng auvin.
- G 16. I zûn ngaiin Awithangpa ka uai rua lo,
Nanga hmêl leh rawvawm tuai
Tha lêm naw ni lêm naw ni.
- G 17. Ka chung chhawrthla thangvân pui siar hnuaiah,
I tâwnah lunglai ka mâwl e Dârhmel̄tha,
Dârhmel̄tha.
- G 18. Pûma zai rêng rêng a chul dâwn lo,
Tlâng bâwk Chhînglêrin
Châwmkhuang bêng zêl ang, bêng zêl ang.
- A 19. Suihlunglênin mual leh tlâng hlên nuam ing e,
Zâwlpui khan t̄huam sirva lêngah
Chan ka nuam Vungdânga e.
- A 20. Kan khaw kârah dai tui luang lo,
Khawmual thingsîr châm reng e, [nêm duai kha.
Biak ka nuam e cho har Chhîngpui ânka tui ang
- A 21. Tawh ka nuam e vawiin ni ngeian,
Suihlung a lêng ti khân nau ang
Chaltuai mi t̄ahpui m̄ahna.
- A 22. Lung a lêng Chhînghniangi ka ngai mang e,
Mualkawi dung sei khan t̄huam
Ni hliapah ka lêng ve si lo ve.
- A 23. Awithangpa rai ka rah lei vâng a,
Lungkham mi nuthai i chang tûr,
Pualva t̄hiang tlei d̄ang lakah.

24. Kâwl khaw romei a kai zîng riái e,
Lalawithangpa suihlung mâwlin,
Lên sir a sâwn bâng lo ve.
25. Zâm zâm ila khua thâl romei angin,
Zâwt zêl ang e vâh hnuai khua tin,
Di ngai kei ang awm maw e.
26. Khua thâl romei a zâmin tlâng a bâwm e,
Chuti suihlung a lêng mi u,
Ni lénin han dâwn ing e.
27. Suihlunglêngin fam awm sela,
Râl nuam ing e chhîngkhualan thínlaiah ai ang
Lairilan thawh châng nei e. [a chêng e.
28. Kârah Thangnêmi palai rawh se,
Tlâng hlim thing ang her lo nâng e,
Ka di a lên chhûng zawngin.
29. Tlei dang lungkham rêng a awm lo ve,
Chaltuaia chhai lai di a ni,
Tlei dang lo chantîr suh u.
30. Hmânah chuan e lungruni sakruang silna
Fiara tui dam te'n a luang e,
Ka thínlai a thar leh e.
31. Tûrni lo chhuak kâwl kawta dan nuam ing e,
Tûkin chhuahtlâng zalam thûam lianah,
Kan ngîr hmun si lo ve.
32. Zalamlian khu ka hawi ngam lo ve,
Hmânah ka di riang hleiî nêh,
Za te'n nau ang kan nuihna.
33. Mi han biak la sianga lawi rawh maw,
Nau ang thâlai rêng ka bâng lo,
Mualkawi Thangnêmi ngênin.

- A 34. Di zún ngaiin nau ang kan ɬap e,
Khaw chul ram loh áwn thing zârah,
Huivate nau ang ɬap e.
- A 35. Ka di lo chu ɬapui ka ring zo lo che,
Thai hnâwl ila chung kâwlngo ang,
Lên a rei dah law maw e.
- A 36. Tual va lêng táng hmâr tláng an dai lungráwnan
Hawihkawm lenrual ngaih leh di zúnin
Kei mi zêm em ni lə ?
- A 37. Ka chung kâwlngo lungrualin an lêng hmun e
Kumtluang lungrualin kan mawi lo,
ɬapui tûn kum chhûng lo chu.
- A 38. Tângah khawihnûr a bâng êng ruai e,
Tu luahin chul ang maw aináwn
Zingpuii u nuihawih.
- A 39. Fângfa lo te'n ril ráwngin a thễm dah ngai,
Changhnah zikin Lalngo rauthla,
Chhûnrâwl dam te'n lo hlân u.
- A 40. Hnam pui mi ril keini cho rua si lo va,
I tâwnah lunglai ka mâwl e,
Mi lai Laldáwntuui e.
- A 41. A pawî mang e Dârpuii nễn kan pian a inrual
Lênlai chul hnu dîn thar ila, [lo chu,
Khua kan mawi tawh si lo ve.
- A 42. Tawnmang lunglên ka tuar zo lo ve,
Duh leh ka thai zamual liam rawh,
Mi u an dâwntuai leh e.
- A 43. Suiblunglêngin strvâa chan nuam ing e,
ɬuahfâvâng pâr tlânah Thangngo,
Kan intawng dah law maw e.

44. Nang changin di i ngai bil lo ve,
 ̤thuva lêng tê kei pawh zo kai
 ̤uanmawii ka ngai mang e.
45. Sênlai nau ang ka tlei mawh tlâng dum dûran,
 Ka lungdi khân min la hawi maw,
 Min la ngai ve ang maw e.
46. Ka la ngai che ka la hawi ve che,
 ̤ap ruai ruaiin ̤hapui ka rawn
 Zawng che mi tukram danah.
47. Lung a lêng e bûng zârah khua va chuan i,
 Kei chu pualhiâng di chân anga
 Ka lêng khua ka tlai thlawn e.
48. Phai a zau ve muvanlai lênna,
 Tlâng a sâng e Lai khaw zo pui,
 Pualva ianga Lalngo lênna.
49. Thle nghial nghial la tlânga thli chhêm thing
 Sawilai hming dai lovin lêng rawh [angin,
 Hêl lai ngûnte-sîri.
50. Saithanchhûngpa a luâng dang lo ve,
 Zo tui in thiàng hmâna di nê,
 Kawr puan kan sûk lai angin.
51. Kan intawhna Sâppui zalam phei duaian,
 Zôângin nê te'n mi chhâng lo,
 A lunglêng lo em ni le ?
52. Haw rawh Saihniang chhuahtlâng lamah lênlai i din
 Siahthing inţang tlângah kan zâr, [thar leh ang,
 Laldâng khua a mawi mang e.
53. Ka vuan ang che Lalhniang i chawn bânah e,
 Tlânga siahthing zaman hmâwngin
 A vawn lai a bâng lo ve.

- E 54. Buang khaw lelthang kiu mah hian 'ka di' a ti a
Kei pawh 'ka di' ti nâng e ti ti nâng e, [thên thei lo]
Luah hrâm ang di ti nâng lungrualpui.
- E 55. Khua lo thâl e, romei chhûm a kai chiaí e âw tlâng
[khanah]
Buang khaw siktui tlâng dawn lai a lo kâm e,
Ngaih lai thar leh ta Chawngpui nun hlui.
- E 56. Hawi vêl ila Buang khawpui Mizo tlâng nuaman
[vâl zawng zawng]
Fûr khaw thiangah romei zam lo kâwl êng e,
Ngaih lai kan bâng lo di lungruni.
- E 57. Huiva lên thiam chan chu ka nuam e,
Chhim leh hmâr kâwl hrûtin khua chuan zêl ila,
Cho rua kan thai tûr âwm lêng ve maw.
- E 58. Tuah khaw tlâng lai bâwm saw khua romei,
Thangvân sâng kai rih ang che, Nihûmchhîngpar
Ka thlîr ang Lalhniangi tual lénna.
- C 59. Ka vuan ang che mual liam suh ka hma ngai rawh,
Buang khawpui vâl huthang rûnah lo lawi la,
Lian tlângpui dawngrâl chu kai lul suh.
- H 60. Zân mu ka chhîng lo ve ril thangah,
Phu loh zûn lêng ngaia laikhum thleh nêmah,
Tawnmang kan chhâl thîn e lunglên vâng.
- H 61. Leltê leh leltê a uai hmun e,
Khaw zo siahthing a zâr hnuaiah zâwl siali,
Di leh di nêh te'n i uai hmun ang.
- H 62. Heti teh ruaia thadâng kan ngaih,
Leltê-ah chang ila thing tin hnah mawiah,
Uai ka nuam tâng vuanin.

63. Khua pēr pui lunglên a rual em ni ?
Romei zâm e ̣uahpui pâr a vâng laiah,
Hmâna rual di ngaih ka bâng thei lo.
64. Di min tuahpui hian ka ring nê̄m maw,
Hmingthanzupa tûr tui ang dâwn a hlau ve,
Dorâl ang min ̣ih e hmê̄ḷhain.
65. Buang khawpui siang lawi ka zuam nê̄m maw,
Ka tlu ruai e khiang ̣hiang tung kailâwn hnuaiah,
Awi ka nu, Thanpuia ni ngaih chu.
66. Nau ang ̣ahlai rêng ka bâng nê̄m maw,
A zûn ngaiiah min thlang zo lê̄r lûr hnuaiah,
Chhâwl ang uai rêng rêng e Nikhûmpa.
67. Ka ̣ah ruai thang maw e dawngrâlah,
Kan hmun in leh ram laiah Nikhûmchhîngpa'n,
Dâwn ing e keimah e ngaihlâwna.
68. Awi ka nu, ̣thum ang ka do zo lo,
Rêng khaw zâwlchhun Tlawng tui a leh luan hma
Bâng lo vang Thangpuia ni ngaih chu. [chuan,
69. Saisên sih nau ang ka tlei thei lo,
̣ap hluam hluam e Laldâng bâwngtê̄ Thanzaupa,
Chuti Rodâng tâwna lunglên chu.
70. Mintlâng leltê̄-in mi hau em ni ?
Rodâng ngaiia ̣ahlai bâng rawh a lo ti,
A lo ti lunglên ka bâng thei lo.
71. Ni tin;Chaltuaian ka dâwn vawng vawng,
I hming nau ang ka ̣ahpui ̣hîn Ronê̄mi,
Nang chuan lunglaiah mi vawng lo ve.
72. Chuti Thanzaupa ka lunglên chu,
Thing tin zika Dârpuii ũ ̣thuai ka nuam e,
Ka thliak dâwn tlâng râwna chhâwl li lai.

- H 73. Mintlâng hmáwng hnuaiah ka uai hniang hniar
 Thapui, nang nên phaia lunglên tuar chu,
 Zo kaih nêm te'n i tuar dũn ang.
- H 74. Ka ngai bãng thei lo ve lung min lên,
 Mintlâng chul hnu zalam pheĩ di diai tẽ saw,
 Hmâna mi u nêna kan kalna.
- H 75. Kan thlawh sâwmfâng mah kha vul si lo,
 A ram ngaihin Mintlâng mu ang ka ngai e,
 Kan lên lai tẽ nên a chul za e.
- H 76. Chung khaw ri nêm te'n a kal ruai e,
 Ram lovah zu ing e siang lên bũkthlâmah,
 Rodâng ngaih lunglên a tho tual tual.
- H 77. Rodâng ngaih lunglên ka tuar zo lo,
 Sâmtlâng puithiam i ruai ang Lalzanêkpa,
 Min thawi se lunglên a dam mahna.
- H 78. Ka sâwm kim e min hnêmah va ír lêng rual,
 Thanghniangi tel lo hian keimah te'n nau ang
 Tápĩn lelthang tin ka lo bia e.
- H 79. Thanzaupa lunglênna ni ri riai,
 Mintlâng chul hnu ráltiangan chuan zél ỉla.
 Kan bũkthlâm tẽ leha Dârpuii u.
- H 80. Lung a lêng e chhim tlâng khua han thlĩr ing e,
 Thadâng ka ngai mang e lunglên-
 Ah rual ka khũm em ni le ?

KHAWVEL THIL A PHUAHNA

Dingdipuantah (Arsi) a phuahna

2. Si-ar laian ka lung min lén e,
Vân zâwlah an lêng e di nèn,
Tahpuan an khâwng rei mang e.

Maubuang kawtchhuah bûl thing thli chhêm thlûk a phuahna

1. Hmânah hlim thing nuam atân kan zuah,
Buang khaw chhuahtlâng timawitu bûlpui hming-
Kâwlrâwn virthliin a her tliak e. [thang,
2. Bûl mawi a fam ta a pawî ngei e,
Hmânah Lalngo, Dârpuii u leh Rotuui,
Lâwm lai lungual zaa an ngîrna.
3. Chhim thli pui rûm vung a tuar zo lo,
A pawî mang e tuah thing senmeiah kai e,
Hmânah lelthang tahna bûl lai lui.

A kawngkhâr biang pâr a phuahna

1. Lalawithangpa ka vâng lai maw ka chuai lam,
Khârtung ka sâwn lai a pâr e,
Mak châng rêng rênga mi sêlah.

A pârva a phuahna

1. Ka zuat chalngêng anga rûn lûmtu,
Di leh Awithangpa a ngai lo,
Pârva tual lén mawia e.

Ni a phuahna

- A 1. Tla rawng rawng la tuar a har mual pui khûm l_{ky}
 Ni ri ri ai Lalawithangpa tuar-
 Ah a nê m hlei nê m maw le.
- A 2. Tûrni sa veng vung e hmâwng lâwnah,
 Zo hnuhchhâwl ang a uai ang tih ka hlau ve,
 Chung lûm lai ni dul la thangvânah.

Vakul kah a châka a phuahn

- A 1. T_uahpui lo pâr thlangah vai puan sen angin,
 Chengrâng phîrin chhai ka nuam e,
 Chungah kulva lo fu rawh.

Bûng thîng a phuahna

- A 1. Bûnga, thang la pualhrânga lâwmah,
 Vâl kan lâwman milai Chhîngpui,
 Thangthar a dâwn tuai leh e.
- A 2. Sâppui tûmkawng lamlai a luahtu,
 Ka zua rolung phun bûng zârin,
 Zâwlpui khan t_uham a mawi e.

Khaw d_{ur} a phuahna

- A 1. Chhailai ngaia Laldochbûngpan luaithli a nuai lai
 Lurhpui thang nau ang a nuar e, [angin,
 Sâmtlâng a insût vèl e.
- A 2. Rûm rûm lo la ka chung khuangruah l_{en}kâwlah lo
 Kâwnpui r_{ai}tiang tlâng khampheiah [thâm rih la,
 Chhermei kan la chawi lo ve.

Buh a phuahna

1. Kâwnpui ram leh Kaih tlâng a indawng reng e,
Lallai siamah sâwmfâng mal za,
Rawng lawi aw kan rûnah e.
2. Champhai rih li Lêntlânga mi fângrawng khuang
Sâwmfâng mal za a lo lawi e, [ang kan kô ve,
Awithangpa hruih zâwlah e.

A hruih chim a phuahna

1. Kan thlawh sâwmfâng hruih zâwlan a tling tawh
Kan tuah khâwm mau-rua a kûr e, [hnu,
Suar ang a chim zo ta e.
2. Zozâm ka pal dai a ngui ruai e,
Sâwmfâng kan thlawh zahlei hming tha,
Hâwktui ang luang zo rawh e.

A thimkual Sâp a pêk a phuahna

1. Lalawithangpa ka dâr thîr kual mawia kha,
Thlangah vai rêng sâppui rûnah,
Hawih te'n a inbâng reng e.
2. Awithang thlafam leh dâr thîr kual tawn ni awm
Vai ang thâm e phûl zîng rûnah, [leh ang maw e,
Thlang vai rêng sumtualah e.

Ni awk lem a phuahna

1. Buang khua a hliap ruai ruai e kan lénna,
Tûrni ka en thangvân zâwlah,
Áwk-pa'n khau ang a vuan e.

Tuikhur a phuahna

- A 1. Pialleiah vai ang thâm ral lo la,
Buang khaw siktui kuamah luang rawh,
Tling la Lalngovi dāwnan.

Thangfên tui tân a phuahna

- A 1. Tui zu hmu i, lam ðuamah tui zu hmu i,
Chim loh Thadângin a thâl lo,
Fênthang sialin a nghâk e.

Vau thing a phuahna

- A 1. Kan baw-ârin tlai khaw vâi a hai lo ve,
Kan chhuahtlânga ðuahpui vauvin,
Vul lai a sual em ni le ?

Hmuifâng tlâng Lallianvunga hmun a phuahna

- A 1. Zokai laman lawhleng thingsîr han hmu i,
Hmuntlâng phûl di thle nghial nghial e,
Lalhniangi lên lai angin.

Kawngpui sial hnua sakes kah a phuahna

- A 1. Khua kan bawl e sa tin mal za kan sâwm mah lawl
Kan sâwm loh zâwk kâwlkei hrângin, [si lo va
Lal lai zu dâwn hmasa e.
- A 2. Kan lal lai zu a rawn dâwn e ziañial a fam sual
Laldâng ziaam fên nân em ni ? [mang e,
Mi hrâng vâlin an riam e.

Chhimtîr no vâkvai a phuahna

1. I nu khawnge i pa khawnge maw an awm le ?
Lalawithangpa rairah riang keimah ianga,
Lam laian âr ang i lo vaih chu.

Thâl ruah sôr a phuahna

1. Buang khaw luailung tlâng chîlin arawn chîl e,
Chhimah hnîm e hmâran khuangruah kai chiaie,
Liantuai changchi vâwr ٲo kim rawh maw.

Suakbukan Vai âr leh berâm a pêk a phuahna

1. A mawi leh lam zâwk e bêr bêr a,
Lalawithangpa ka vai âr leh hmul viali,
Thlunglu mâm zîr ziara ki nei lo.
2. Haulai vulh changsial ka ngai chuang lo,
A pa tûm e a pui mâm zîr ziar tualah,
A notê vei nê n a kal dem dem.
3. Nu thiam bêl ang kan vuak leh a kîr nuam lo,
Sialin phîn e hmul viali sialin phîn e,
A lên ruai ruai ٲhîn e dai kâwmah.

Thangnang kai a phuahna

1. Lal lai senmei hliau i hlau lâwm ni ?
Thangnêm tlân la Buang khawpui Laltawii nu'n,
Haulai sial ki ang a khâwng ang che.

Mau tâm a phuahna

1. Kan rêl sual i mah a awm chuang lo,
Buang khaw tukram thlangtiang phai phûlah
A chang zo Laldâng a pawî ber mai. [maurua,

Lei a phuahna

- H 1. Hmingthanzaupa rêl a sual ngai lo,
Mauraw lei sâng kan dawh e Buang khaw vâl
A mawi e tleitiri lêng kaina.

Chawnpui pâr a phuahna

- A 1. Lam kawiah chawnpui pâr a tla e,
Chhar ma nâng e Lalawithangpa'n,
Ka di rim a nam lo ve.

Tlawng tui lian pûma an kân a phuahna

- H 1. Tuipui lian sen vung ka dai ngam lo,
Mauraw pûm lêng rûn thangpui kan vai nê
Khuavêl Thanzaupa ka siang lawina.
- H 2. Siang lam zawn rêl ila Nikhûmpa'n,
Tuipui sen vung pûm lêng a vâwr dawh sâng
Thlang lăm zir chaltuai ka her thûl e.

Thlâm tlaitlâna thosi a phuahna

- H 1. Ka zuk ngîr chhin teha Nikhûmpa,
Sianglên bûkthlâm tlaitlânah sihai lêngin,
Thâl favâng pâr ang a lo lăwm e.

A thelrêt thing phun a phuahna

- C 1. Sâppui lamlianah va hawi vêl la,
Lalawithangpa than nân emaw hmâr tlang thing
A pâr vul thei lova kan siam e.

Vapual kah thlāk a phuahna

1. Zamanhmâwng zârah ni a tawi lai takin,
Pualhrâng di ngaiin a siam e,
Angûr a Lal-tlâng-lian-pa'n.
2. Pawm lai hraitê hrinhniang a thlau ve,
Pualva rual bûng zâr kai mawiin,
A ngai Laldâng di hnehin.
3. Thla an fam e Rih sâng an liam zo ta e,
Laldâng thang chungah chuang ang maw?
Pualhrâng râwl liante zawng kha.

Khaw ðha tûra a phuahna

1. Eng atân nge khuangruah sûra kâwl a hnîm?
Buang khaw ðahpui leh vau a chuai zo dâwn e,
Tûrnpui êng leh la thangvânah.

Lova sava vên a phuahna

1. Rîtva vêng râl ðha chu keimahni,
Riang kîlan rua thlêrin sai ang lian tlangah,
Nun thiam ang kan zirna mual liai lui.
2. Nun thiam ang zira bân kan vâwr,
Mi thar sâwmfâng a pâr lai a rawn lâwr e,
Kêl chal pa pal nâwk a nâwk vêl e.

Thlâma vainronghâk a phuahna

1. Nikhûmhîngpa vâl lunglêng a iang em ni?
Ka piah lian tlâng khaw chul ram loh bûkthlâmah,
Nghâki lêng nau ang i lo ðah chu.

LUSUN ZAI

Lalawithanga thi a phuahna

- A 1. Kan sa maw nuar ka chûni nu, a i emaw kan
Ka tuai duh lai bânah an kai, [sual e
Awmlai a nun rawnng mang e.
- A 2. Ka thin zo chhûm ang a zing e, ka dâwn lêm a
Fam ka ngaih lai takin leltê [awm lo ve,
A kiu kan sumtuah e.
- A 3. A khi Lênpui khan t̃thuam hnuaiah Dochhûngpa
Awithang thlafam tui Rih liah [i kal dún ang
Kan va tawng dah law maw e.
- A 4. Ka thin hnîm e ka lung zûr ngawi e,
Piallung khâr hawng ila Ainâwn
Chawnpui pâ chuai ang maw e.
- A 5. Puini chu lêm ang zu der teh la,
Nang chu Awithang, ka tuai lungrun,
Hring lamah lo kir leh la.

A nu thi a phuahna

- A 1. T̃uan a t̃ul e in tih chuan e, zâwlpuih hnâm va
Thlafam ka ngai mah nâng e aw, [lên i,
Ka u e Lalsiamkûngpa.
- A 2. Zu intawng maw vân khua zu hmun ang maw e,
Lêng za ang maw chûn riangi leh
Awithang ka hrinhnianga e.

Sailo lai Suakhnûna fapa Lalhullana thi a phuahna

- A 1. Khua tin hriat pa nang chang a run bil lo che,
Khuavêl chîn lai dâr ring pui nên
An t̃ap e rûn chhûngah e.

Phûlzîng liam 'hnu, 'tah zaiin au zêl ing e,
 Thingpui lenbuang khâr lai an dan,
 Ka nau Lalliandânga e.

Lusûn zai dangte

Chang rawh tih theih kâwla zâwng khuang ngai
 Chawi dîn ila Chhîngpuii nêa, [ing'e,
 Awmlai lêng hnâwl nânah e.

Tạp tạp lo la nu chûn Lali nang chang a run bil
 Fâm lo tùr chhûng an awm lo ve, [lo che,
 Hlun dîng Khuana'n a siam lo ve.

Kei ka chûn leh zua an fâm mai tùr chu,
 Saisên ûm ang ka no laia
 Nênte puana min awitu.

MIHRING A PHUAHNA

Khawvêlthanga Sallo, Maubuang lai sa kah a phuahna

- D 1. A au ral ral Vâchheupa mi hrâng em ni?
A lo thang e lian khua a rawn nghawr dîm e
Tahpuan khâwng an châwl e lêng zawng zawn
- C 2. Haulai chaw! hrâng tûr tui maw a dâwn suai!
Tlâng sa kâmkei sumtualah Lal Vâchheupa!
Lal lai ni thang puan a lo zâwn e.
- C 3. Kâwlah ngûnhnâm pai a mawi chuang e,
Chengrâng chawia ni thang puan nêh Vâchheup
Sumtualah Laldâng a hrâng lâw e.

Amah leh a thenawm Laldochhôngi pa a phuahna

- A 1. Laldochhôngpa'n khuang pui sîrah a bêl e,
Sîrvatê lâw a zir ngaiin
Awithangpa'n a zir leh e.
- A 2. Rîng dîm dem khuang va la u vawngpui lêngchâw!
Ka lâw ang e Lalawithangpa,
Thlang vahui hmâwng zâr zawhîn.
- A 3. Châwm bêng rawh Laldochhôngpa ka lâw dâwn!
Nangmah hi maw Buang khaw zopui biahzai nêh
Vâwr thiam an hril che lêng rualîn.

A kawng bo a lphuahna

- H 1. Mual a nuar em ni ka kal thiam lo,
Khua zin âr ang ka vai e Hmingthanzaupa,
Siall khân riang mîn ti dâwn mang e.

A khaw thim a inpuahna

- A** 1. Zân thim khua a lo zing e zo nêman,
Khua kan tlai Thangpuai u nên,
Lawhlêng thingsîri hnuaiah e.

Upa Taukûnga'n zai a aih tuma a phuah

- H** 1. Zachhûngpuipa rual zawng khûm zotu,
Thing tin pâr mawi a suntual leh siahthbing ril
Sawngka vai puanin a lo zem e.
- H** 2. Ka piaih hmâr tlâng sial nên lo ka chhîng dawn e,
Buang khaw pêr pui tlânglâm hi vân hnuaithang
Zawng tlâng lêng chenin ngai rawh u. [maw,
- H** 3. Tlânglâmin kâwl thlêk ka zir dawn e,
Buang khaw pêr pui dam lai pialrâlah siali,
Lênhâwm nên vâl zawng hi hawi ve la.
- H** 4. Zachhûngpuipa chinlai zawng i chhîng ngei e,
I zai ngulin thangvân sang a hâwl dawn e,
Aw.....hâwl dawn e.

Suakbuka zai aihnâa a tel hman lo a phuahna

- B** 1. Thiana ngai la, "Thiak tlâng lal a pâr," an ti,
A ri mual za thang vêl e zo râwn tlângah,
Sâpbawipa khuang pui a chiah nglian e.
- B** 2. Tûkin tûrni a chhuak sual e kâwl kûngah,
Lalawithangpa tinrênga lêng vânduaiu'n,
Za tam mi tlânglâm ka chân ta e.
- B** 3. Lalawithangpa lung hêrin ka kal tâng e,
Zo awi leltê tlâng bâwmtu pâwl chho nâng e,
Vawiin chuan tlânglâm ka chân ni se.

**Awithangpa tel hman nia Suakbuka bâwng leh
vawk talh a phuahna**

- B 1. Khuavêl chinlai lêng hnénah a thang mawi ang,
Mizo changsial hnehin vai bâwng dawn tuai tê,
Kan ngai hlu vâlin tlânglâmna.
- B 2. Lalawithangpa'n dârhain ka thâl dawn e.
Atlâng thlumin thlun vêl e Sâpbawipa mual,
Za tam an tlânglâm e par tlântu.
- B 3. Chinlai leh rual zawng a chhîng em ni ?
Kâwlah vai sum tangka chêng Sâpbawipuipa'n,
A vâwr kan mualah a ren hlei lo.
- B 4. Thiak tlângah kâwlngo zu lêng ila,
Sâpbawipuipa lam khuang pui hnam tin nau fa,
Awî lunglêng zotu a lo ri e.
- B 5. Thangchhuak dâr no, no tin chhînga no mawia,
Chawî tui dawn nân a siam e Sâpbawipuipa'n,
Vân hnuata khuavêl a thang len tûr.
- B 6. Sêl lo rawh u hnam tin hrai angûr vâlin,
Tlânglâm zai mawi siatin a ai ngei dawn e,
Sâpbawipa hnungthan a sang tual tual.

Sailo lal Suakhnûna leh a in a phuahna

- A 1. Lallai thuah riatin a phuar vêl e,
Chhuanvâwrpa rûn a sai ngai lo ve,
Lîrpui a nguîn si loh chuan.
- A 2. Thing bang khâr chhûng a lénna rûn thim ruai e,
Angur laiah Liandâng hrai chawî
A lal ni ang sâng ber e.

Sailo lai Hrângliana leh a in a phuahna

- 1 A ri ruai ruai lântupui sai râwl angin,
Liandâng khârtung thinglenbuangin,
'Lal bâng lo vang' a ti e.
2. Sâppui chhâwn thiam sial ki vârin zu hlân u,
Hmânah zâwl siali khuandim ang,
Tian dâr lâm ang a lêt e.

Hmunpui khaw nula a phuahna

Hmunpui khaw nula, "Awithangpa an tih hi ka
hmu chûk mang e âw," a ti a. *Chu chu Awithangpa'n*
a lo hria a, heti hian a han phuah ta a.

- A 1. 'Hmuh ka nuam e' Hmun tlâng lanu'n a ti e,
Awithangpa hmêlah chûni nu'n,
Dâr tui a luan bil lo ve.

Lal khua-leh-tui tân a phuahna

- H 1. Mau mah tâm se hmâwng ang pêm a rêl tu tu,
Lirpui ang nghing lo vang che khua siam laiin,
Lal lai zai zâp ang che Hrângkhuaipa.
- H 2. Tu lai lai zu mah a thlum chuang lo,
Hmâwng ang ka pêm lo nâng e Lalawithangpa,
Belh ngai Laldânga ka then thei lo.
- H 3. Thâng rawh maw e khuavêl leh khaw vân hnuaiah,
Buang khaw pêr pui zo lêt tlângah kan lâm e,
Neih chawng sirva kal mawi keimahni.
- A 4. Tlâng lian pui leh ka belh lai Lalchingkima,
Lênkâwlah ni a chhuah chhùng zawng,
Then lo vang kum tluangah e.

- A 5. Zu i dâwn ang hnam-tin sa tlâng lungruahna,
Chawn tin lâm thang kan rêl laiah,
Lal tluang khua ngei a nuam e.
- A 6. Khua tin fang la chung muvanlai lêng angin,
Lalmânga chawi tukram zauvah,
Lên in nuam ve lâwm ni le ?
- A 7. A riang tiin ka chîn-lai khuavêlin mi sêl lo u,
Vân khua puan ang zâr leh nâng e,
Sâppui lamlian kârah e.
-

INPHUAHELNA

Awithangpa (Hmârlûtvunga) leh Diriallova (Khâra) inphuahna thenkhat

1. Zaia sikhaw vâwr chuak lo la Diriallo,
Khuavêl chawl tui kan duh chuan keimahni ta,
Ka dâwn zât dâwn lo vâl ngawi reng rawh.
2. Thîm pawh zîng se Awithangpa chu zâwng mei
[bûl a chang âwm e,
Diriallo vâl erawh kulva thlehnhniah,
Ro pui rêl rêng rênga ni lên tûr.
3. Ka zai rûm vung khua tin fang kha lo kîr rawh,
Diriallo vâl i phuar ang vêt sawmthumin,
A uang mai mai thîn e khua lianah.
4. Diriallo vâl athlâwnin ka uang ngai lo,
Ka zâwl an tam ka zâwl loh thing leh mau zât,
Zahlei zâwl khua lian ka thang leh thîn.
5. Di chhachah lenrual ka el ngai lo,
Sâwmfâng zawn thiam ka ni e Lalawithangpa,
Achângin di zawng ka chhai ve thîn.
6. Diriallovan sâppui kâm a chang zo lo,
A piat thi leh a zai khuavêlah zuar e,
Chîn lai chhuahtlângah a ding teu to,
7. Diriallovan, 'Zai tinrêng ka vâwr,' a ti,
A vâwr sual e, a sawi ngîl leh thei si lo,
Vawkpui leh chêng sâwm a chawi tû tû.
8. A thai kawi bâwng tê ka lo hmu e,
Dawrân rawn kai Awithangpa rûn rawn dêng e,
Than chang lo vâla a hmin dêr e.
9. A sumdâwn᳚ koham a lo ni e,
Chhûn râwl a zawng Lalawithangpa rûn chhûngah,
Buhchangrum leh sa a bâr tûn tûn.

- E 9. Buhchangrum leh sa a bâr tûn tûn,
A kham zo lo a tui hâng nên a dâwt e,
Than chang lo vâla a vir ber mai.
- E 10. Lalawithangpa vân hnuai than hi puan ang thê
[theih chang sela
Diriallo vâl tlêmtê-in sem ve ila,
A va lâwm dâwn êm a nui ngei ang.
- E 11. Pau pau lo la Diriallo ka u leh nau,
Khua reiah i chhîr ang tinkim dâwn la,
Mi tai zawng tui ang an tlâwm thîn e.
-

MI DANGIN AWITHANGPA AN PHUAHNA

Patean Awithangpa a phuahna

- A 1. I hril thiam lâwm ni ka zâwt ang che Nikhûmpa,
Mîm ang pianna Sai khaw chul hnu chhuah-
Thangpuii hlân ang ka lo nghâk che. [tlângah,

Awithangpa an phuahna dangte

- A 2. A zem chiaï e, zalêng a zem chiaï e,
Buangpui Awithang vungdâng zaiin,
Zalêng a zem chiaï e.
- B 3. 'Thangluah chawilai ngûr zawnng tlâng a dêng an ti,
Chhimtiang rawn fang thlang hlei kâwkûng hmâr
Awithangpa zaiin a dêng chhuak e. [tlâng pui.
- B 4. Sâmtlângah chûn nu'n mi chawi e Chaltuaia,
Lalawithangpa sakhming tui ang dai ngai lo,
Dai ngai lo khuavêl a thang ber mai.
- B 5. Lêngin an hril saw hmâr tlâng khawmual liamah a
[thang dël dël,
Milai fa leh Sâmtlâng zo pui Awithangpa,
Sakhming tha khuavêl a lâr ber mai.
-

AWITHANG-PA ZAI THLUK HRANGTE

Awithangpa zai a lâi laia a thlûk an hman thîn
chu he mi buah hian a châng bul apiangah hetiangah
chhinchbiah a ni :—

A — Chhim thlang zai (Upa zai) thlûk.

B — Fûma zai thlûk.

C — Kaih nê (Awithang-pa kaih nê) thlûk.

D — Thlawinâli zai thlûk. (Kaih nê thlûk pawh a
[hman theih.

E — Tlawh zai thlûk.   ,,   ,,   ,,

F — Ke thên zai thlûk.   ,,   ,,   ,,

G — Chawlh dup zai thlûk.

H — Tlâr:glâm zai (Chheih zai) thlûk.

HRILHFIAHNA THENKHATTE

He mi hla phuahtu Hmârlûtvunga (Hmârâwna tia
an koh baw) chuan a hlahte hming hrang hrangin a
inchawi thîn. Chûng hming a hman lâi deuh deuhthe
chu hêng hi an ni :

(1) Awithang-pa.

(2) Lalawithang-pa.

(3) Nikhûm-pa

(4) Nikhûmchhîng-pa

(5) Thanzau-pa

(6) Hmingthanzau-pa

Phêk 1

Thangnêmi, Thangngo — Chawngthangpuii.

Lenbuang — Thing. **Buang khaw tlâng** — Maubuang

khua. **Ṭian** — Ṭhen, inṭhen. **Tawnmang** — Mumang.

Hai ka ṭhangin — Muhîl ka harhin. **Buang khawpui**

Zaihnûnpuipa — Khuaia, Awithang-pa ṭhian. **Lurhpui**

.....ṭian e — Hmân laiin tlangvâl pakhat ram

chhuak hian Lurh leh Ṭân inkârah Lasi nula hmuithlûr

thlûr lai a hmu a, chu nula chu a hmêl ṭhat êm avângin

tlangvâl chuan a ngaizâwng ta êm êm mai a, ram chhuah

ngaihsak thei lo khawpin tlai thlengin a rîm ta a. Lasi

nula chuan hâwng tûra a hrilh pawhin tlangvâl chuan

hâwn zai rêng a rêl thei ta lo va. Mahse khua a lo

tlai luat tâk avâng chuan inṭhen lo thei an lo ni ta lo

va, Lasi nula chuan a bosan ta a. Chutia Lasi nula in

a bosan tâk avâng chuan tlangvâl chu lunglêng takin

a in lam panin thiin hnuaiah a hâwng ta a ni an ti.

Lungdi — Ngaihzâwng.

Phêk 2

Tôrni — Ni. **Zûnlêng** — Lunglên, lunglênna.

Riakmaw — Sava hmîng. **Riakmaw vain.....dîl e** —

Riakmaw sava hi thingthiang kûngah chauh lo chuan

a riak thei lo va, chutiang a nih avâng chuan thing

tin riah nân a zâwt a, thingthiang kûng a hmuh veleh

chutah chauh chuan riak ṭhîna sawi a ni.

Chûn nu — Nu. **Vân rial rûm** — Rial rûm.

Phêk 3

Pualhrâng — Vapual. **Nuam** — Châk, duh.

Thangvân — Vân. **Zûn** — Hmangaihna lairil, mi

hîpna, mi hîptu. **Piallei** — Lei. **Lêngnggha** — Sangha.

Dawn — In. **Chal ki tha** — Se chal ki tha.

Khua mawiah — Khaw timawituah.

Buang khaw pēr pui — Maubuang khua. Awithangpa hian a awmna khua Maubuang bi hlain a chawimaw em em thjn. Maubuang khaw siam tantirh laia in tlem té an nih lai pawh, “Buang khaw pēr pui” tiin hlain a chaw thjn a ni an ti. **Laldochhângi zua** — Hrâng. liai a, Awithangpa thenawm pa. **Zua** — Pa. **Siali** — Nula koh nona. **Chhirschhan** — Chenna bul, awmna bul

Phêk 4

Lualthli — Mittui. **Tiahtâng** — Âwm. **Ânka** — Tawngka. **Khuai ang** — Khawizu ang, thlum. **Dawn lung ngîr hmun** — Lung dawh. **Khau lêng** — Khau kûn — In. **Parva tlâng** — Parvatui khua. **Tân Lasi** — Tân tlâng Lasi nula, ramhuai nula. Hmân lai mite chuan Lasi chu ram sa zawng zawng siamtu leh an chung a thuneitu niin an ring thjn. **Hreu thang** — Sazuk ki hreu. **Khlangawi** — Pasal nei.

Phêk 5

Dâr khaw tlâng — Dârlung tlâng. **Sâppui phurh-hlân** — Puak, Sâp puak. **Laldânga** — Lal. **Vaipui sakawr** — Vai sawrkâr. **Ngûr** — Lal.

Phêk 6

Hulva — Vahui. **Lian tlâng** — Hmingliana hmun Maubuang kiang Aizâwl—Lungleh kawng mël 23 bul **Vahtlai thli** — Lo vah zawh hnua thli rum tleh. **Tum kawng** — Kalkawng. **Bawhâr** — Âr. **Siang** — Li bâwm. **Kawlogo** — Kâwlhâwk. **Awmlai** — Natn **Khau ang** — Hruikhau ang, phuar ang. **Bâwl** — Thaw inthawi. **Famtir** — Thihtir.

Phêk 7

Zing zin — Zin. **Chinlai** — Thenrual. **Tuite lo luang**.....**kawiah** — Aizâwl leh Lunglei kawng Hualngohmun kiang tuikhawhthla lui.

Phêk 8

Thlunglu — Lu. **Laikhum** — Khum. **Zua** — Pa. **Thlafam** — Thi. **Ruangtui** — Phairuang lui. **Dí** — Ngaihzâwng. **Sakhmêl** — Hmêl. **Chul** — Chuai. **Dâwn** — Ngaihtuah. **Rodânghmêltha** — Dârrohnûni.

Phêk 9

Tiâng rêl — Mi sawi, mi sawisêl. **Thâl favâng** — Favâng. **Lallungi** — Lal, Laldânga tih anga lal nula koh nona. **Sâpbawipuipa** — Suakbuka, Awithangpa thenawm pa. **Ritva** — Sava. **Thuampui** — Muat-thuam khua.

Phêk 10

Sai khaw — Lungsai khua. **Rawvawm** — Raw hming, mau hâng chi. **Chhîngpui** — Keikhum nula Lalchhîng-pui, (Nunovi).

Phêk 11

Fiara tui — Tui thiang fîm tak, leh hmingthang. **Lusei ram khawchhaka mi**.

Phêk 12

Khawihnôr — Thihna. **Zîngpuli u** — Keikhum nula. **Fângfa** — Buh, chaw. **Ril råwngin** — Rilâmin. **Changhnah** — Hnahchang. **Rauthla** — Thlarau. **Tawn-mang** — Mumang. **Tuahfavâng** — Farţuah favâng laia pâr chi.

Phêk 13

Sênlai — Nausên lai, naupan lai. Țhuva — Vățhu,
țburo. Lai khaw — Laisawrăl khua.
Lalhnlangl — Lalluail, Sailo Lianphunga fanu.

Phêk 14

Chawngpui — Chawngthangpui, Awithangpa tui kang
nghahpui. Țuah khaw tlăng — Țuahzăwl tlăng.

Phêk 15

Rodăng — Rotuahi, Maubuang nula.

Phêk 17

Si-ăr — Arsi. Tahpuan — Puan. Khăwng — Tah.
Chhuahtlăng — Kawtchhuah. Virthli — Thli. Tuah
thing — Thing tuah. Lelthang Țahna — Thereng
hrămna. Khărtung — Kawngkhăr. Mi sêlah — Mi
sawiah. Chalngêng — Sial, se chal.

Phêk 18

Tuahpui — Farțuah. Chengrăng — Silai. Kuiva —
Vakul. Lamlai — Kawng, lamlian. Chhermei —
Meichher. Chhermei.....lo ve — Lo kan la hăl lo ve.

Phêk 19

Lêntlăng — Pawi ram tlăng pakhat hmîng. Făng-
rawng — Buh malsăwmtu pathlan, hmân lai miten bul
țhatna leh hlăwkna tûrin an ko țin. Săwmfăng ma
za — Buh za. Rawng lawi — Lo lawi. Hruih —
Thlăm kawta buh dahna. Zozăm — Zămzo. Hăwktui —
Tuihăwk. Dăr thîr kual — Dăr ținmkual. Hawihte'n —
Hawihtein, inchawih takin, inhmeh takin, inmawi takin
Sumtual — In. Ăwk-pan — Ăwkin.

Phêk 20

Fênthang — Thangfên. **Khua kan bawl e** — Kawng-pui kan sial e. **Khuaa sa a luh nân inthawina kan hlân e.** Hmân laiin khaw tinin kawngpui sial inthawina sa malsâwm tûrin an nei tshin. **Kâwlkei** — Sakei. **Ziaŋlal** — Sakei. **Laldâng.....em ni ?** — Lal puanfên sin nân em ni ? Sakei kahin a lu aitu mi hausa emaw, lalin puanfên fêngin hmeichhe incheiin an inchei tshin. **Mi hrâng** — Mi huai. **Riam** — Kâp, hriam thlâk.

Phêk 21

I nu khawng.....i lo vah chu — Ni khat chu Awithangpa hian Sazu no vâkvai kalkawngah a hmu a, mihring hnêna sawi angin, “I nu leh pa khawng an awm le ? Lalawithangpa keimah anga tukhaw hriat-pui lohva mangang taka i lo vahvah chu !” tiin a han zâwt ta a ni. **Khuangruah** — Ruah. **Chângchi** — Thlai chi, chi tuh. **Hmulviali** — Berâm pui. **Senmel** — Mei. **Thangnêm** — Thangnang. **Khâwng** — Thangnang khâwng emaw, la khâwl.

Phêk 22

Mauraw lei — Mau lei. **Mauraw pûm lêng** — Mau pûm. **Sianglên.....tlânah** — Thlâm tlaitlânah. **Sihai** — Thosi.

Phêk 23

Rih — Champhai kiang rih li. **Thla an fam e.....**
....ta e — An thi a, Rih li an thleng ta e. Hmân lai mite chuan mitthi thlarau chu Rih li panin an ring tshin. **Nghâki** — Vainronghâk.

Phêk 24

Lênpui — Lêntlâng. **Awithang thlafam** — Awithanga thi hnu thlarau. **Piallung khâr** — Lung kuang. **Ainâwn Chawnpui pâr** — Awithanga, Ainâwn leh Chawnpui pâr ang kha. **Puini** — Thihna, mitthi khua. **Hring lamah** — Khawvêl mi nung chênnaah.

Phêk 25

Phûlzîng liam hnu — Thi tawh hnu. **Thingpui.....**
 .....dan — Thing kuanga thlâk. **Zâwng kuang** — Kâwla zâwng kuang, vuak apianga duh apiang tichhuak thei. **Hlun dîng** — Kum hlun, thi lo. **Khuanu'n** — Pathianin. **Kei.....awitu** — Ka nausên têtâ hma-ngaih taka mi lo enkawl leh mi tisei liantu ka nu leh pain mi hân thih bosan mai tûr chu.

Phêk 26

Vânchheupa — Khawvêlthanga Sallo, Maubuang Lal. **Tahpuan khâwng** — Hmeichhe puan tah. **Au ral ral** — Hlado chham. **Hei hi Maubuang lalin Sazuk leh Nghalchang aruala a kah tuma Awithangpa phuah a ni.** Tin, chu mi hnu chuan Sakei a ai leh a. **Kâm-kei** — Sakei. **Ni thang puan** — Thangchhuah puan tial.

Phêk 27

Tiànglâm — Lâmpui, zai an aihin hmân lai mite chu an tiànglâm thîn. **Zachhôngpuipa** — Tuahkûnga, Maubuang upa. **Sâpbawipa** — Suakbuka.

Phêk 28

Vai bâwng — Bâwng.

Phêk 30

Lalmānga — Sailo lal thlahtu zinga pakhat. Sailo Lal chhūng thenkhat chu, “Manga thlah” tūn tūn thlengin an la ko.

Phêk 31

Chawl tui — Zu. **Zawl** — Ngaih. **Sāwmfāng zawn thiam** — Buh leh bāl thlo thei. **Vawkpui leh chēng sām** — Chēng sām leh salam. **Thai kaw! bāwng tē** — Lehkathawn.

Phêk 32

Pau pau lo la — Tawng tawng lo la, chīar chīar lo la.

Phêk 33

Mīm ang pianna— Lo pian chhuahna bul.

SAIKUTI
CHANCHIN

